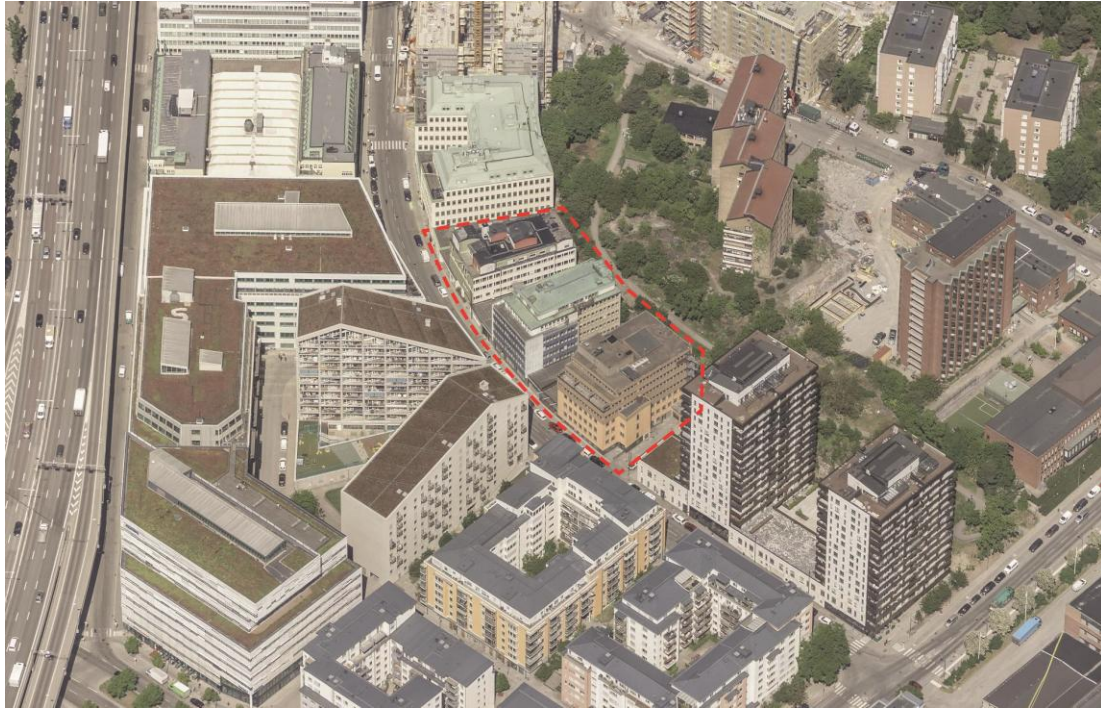

Kulturmiljöutredning

Gladan 5, 6 och 7, Stadshagen

Underlag till detaljplanesamråd

Kvarteret Gladan 5, 6 och 7, Stockholms stad, 2025 Field Geospatial AS

Fastighetsbeteckning: Gladan 5, 6 och 7
Namn/Gatuadress: Warfvinges väg 24, 26 och 28.
Kommun, Stadsdel: Stockholm, Stadshagen
Ärendenr:

2024-11-22

Rev 2025-03-20

Kulturmiljöutredning, Gladan 5, 6 och 7

Stockholms Byggnadsantikvarier har på uppdrag av Castellum utfört en kulturmiljöutredning över kvarteren Gladan 5, 6 och 7 i Stadshagen. Kulturmiljöutredningen ska utgöra underlag till detaljplanprocessen. Arbetet har innefattat genomgång av arkivmaterial, besiktning på plats samt en bedömning och klassificering av byggnadernas kulturhistoriska värde. Utredningen syftar till att titta på byggnadernas kulturhistoriska värde i förhållande till kommande ombyggnad och ändrad detaljplan. Arbetet är utfört av Sofia Bruto, Stockholms Byggnadsantikvarier AB.

Sofia Bruto

Byggnadsantikvarie

Innehåll

Innehåll	3
Omfattning.....	4
Karta	4
Författningsskydd.....	5
Övriga ställningstaganden.....	7
Översiktsplanen	7
Stockholms stadsmuseums klassificering.....	8
Kortfattad historik över området.....	10
Historik och beskrivning.....	12
Gladan 5	12
Gladan 6	14
Gladan 7	16
Kulturhistoriskt värde	20
Gladan 5	20
Värdebärande byggnadsdelar	22
Gladan 6	23
Värdebärande byggnadsdelar	24
Gladan 7	26
Värdebärande byggnadsdelar	28
Känslighet/tålighet.....	31
Analys av kv Gladan 5, 6 och 7	32
Konsekvensanalys kring ändrad användning av Gladan 5, 6 och 7	32
Sammanfattning av tidigare förändringar.....	33
Gladan 5	33
Gladan 6	34
Gladan 7	35
Planerade förändringar i Gladan 5, 6 och 7	36
Konsekvensanalys	36

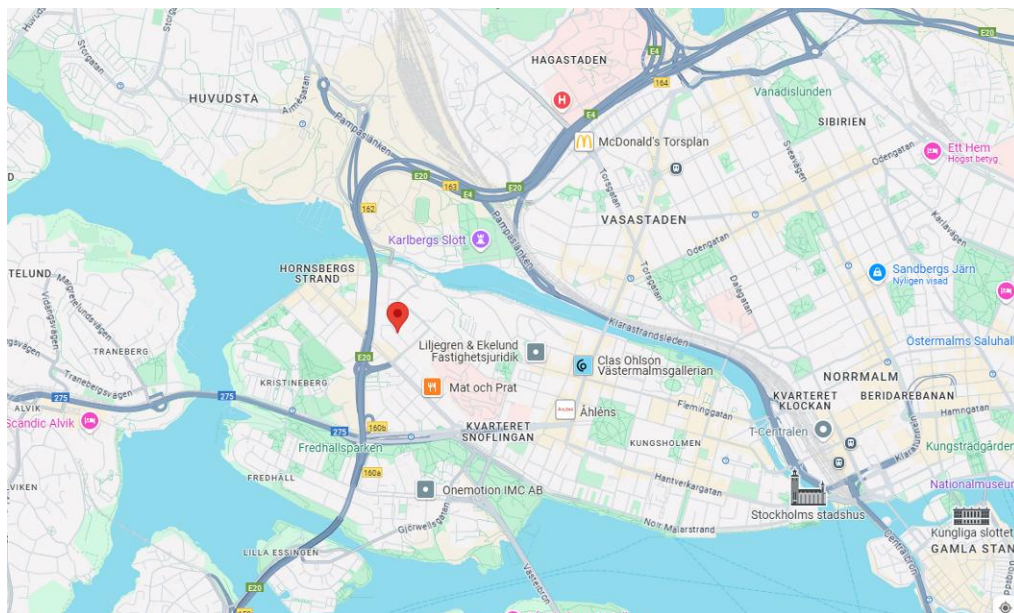
Omfattning

Aktuell kulturmiljöutredning omfattar tre fastigheter: Gladan 5, 6, och 7.

Fastigheterna ligger på adresserna Warfvinges väg 24, 26 och 28 i stadsdelen Stadshagen på Kungsholmen. Byggnaderna är före detta industrifastigheter som under åren byggts om och till, den senare tiden har byggnaderna använts som kontor samt skolverksamhet. Fastigheterna är sammanbundna i källare och bottenvåning och är därutöver tre fristående byggnadsvolymer. Källarplan utgörs i huvudsak av teknikutrymmen, förråd, skyddsrum och garage.

Fastigheterna är olika klassificerade utifrån sitt kulturhistoriska värde. Gladan 7 ritat av Ralph Erskine har större arkitektoniska värden och högre grad av autenticitet, byggnaden beskrivs därför mer ingående och högre krav på varsamhet krävs vid planerade åtgärder. Gladan 5 och 6 har båda genomgått stora förändringar, särskilt interiört. De karaktäriseras därför endast genom beskrivning av exteriör.

Karta

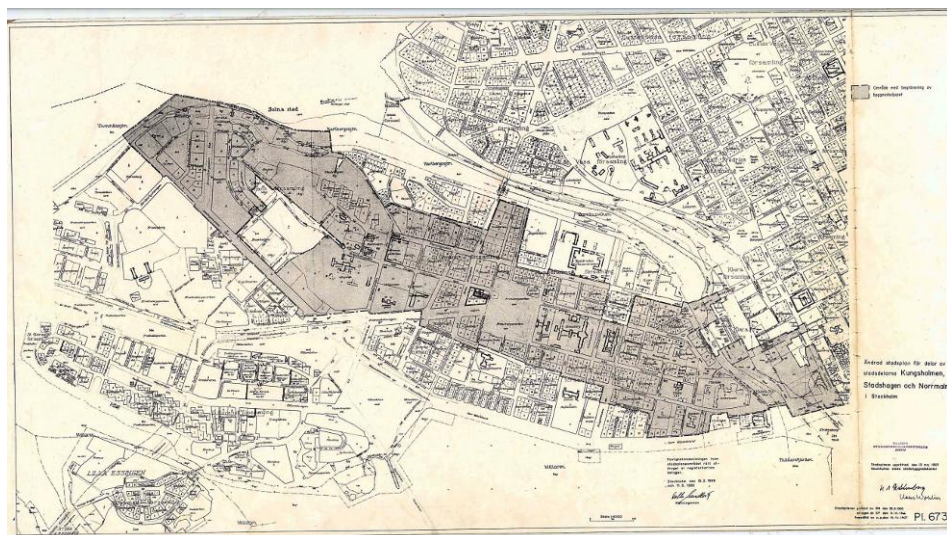

Kvarteret Gladorna markeras med rött, Google maps.

Författningsskydd

Gällande detaljplan

Fastigheterna omfattas av stadsplan 1500C som vann laga kraft 1939, samt av Dp 6734, som vann laga kraft 1967. Byggnaderna är inte försedda med några särskilda skydds- eller varsamhetsbestämmelser i plan.

Stadsplan 6734 Stadshagen, från 1967.

I anslutning till fastigheterna Gladan 5, 6 och 7 har en ny detaljplan för del av Stadshagen tagits fram. Planen gäller området nordväst om fastigheterna och vann laga kraft 14 november 2018. Stadsdelen planeras bli tätare och detaljplanen omfattar bland annat cirka 1775 bostäder med varierade upplåtelseformer, grundskola för 750 elever, förskolor med totalt cirka 20 avdelningar samt nya torg och upprustade park- och grönområden.

Riksintresse

Fastigheterna ingår i ett område av riksintresse för kulturmiljövården i Stockholms län enligt Miljöbalkens 3 kap. 6 §, AB115 Stockholms innerstad med Djurgården. Riksintressen beskrivs genom uttryck och motivering. Aktuell värdetext antogs 1997 av Riksantikvarieämbetet efter omarbetning. Förändringarna berörde framför allt det utpekade området "Stockholms innerstad med Djurgården", där nya aspekter angavs för riksintressets innehåll. Förändringarna i värdetexterna uppmärksammades 2008 av Stockholms stad och Länsstyrelsen.

Motivering:

Storstadsmiljö, präglad av funktionen som landets politiska och administrativa centrum sedan medeltiden och de mycket speciella topografiska och kommunikationsmässiga förutsättningarna för handel, samfärdsel och försvar. Utvecklingen inom stadsplane- och byggnadskonsten har fått särskilt tydliga uttryck med alla epoker från medeltiden till nutid väl representerade. Residensstad, domkyrko- och universitetsstad samt viktigsjöfarts- och industristad. (Stiftsstad, Skolstad).

Uttrycket för riksintresset är funktionen som huvudstad och förvaltningsstad alltsedan medeltiden men särskilt från 1600-talet och framåt. Kungliga miljöer, byggnader för rikets och länets förvaltning, kulturinstitutioner och annan bebyggelse som sammanhänger med funktionen som huvudstad och länsstad.

I riksintressebeskrivningen nämner man bland annat 1900-talets stadsbyggande och bebyggelseutveckling som en betydande faktor, det vill säga miljöer som återspeglar utvecklingen i stadsplaneringen. En annan faktor är kontor och andra handels- och näringslivsbyggnader som speglar Stockholms betydelse som industristad. Uttrycket för riksintresset är även vyerna, med stockholmska särdrag som anpassning till naturen och fronten mot vattenrummet och Stockholms inlopp både från Saltsjön och Mälaren. Utsiktspunkter, blickfång och kontakten med vattnet. De tydligt avläsbara årsringarna i stadsväxten och stadssiluetten med den begränsade hushöjden. Flera av de faktorerna som nämns i riksintressebeskrivningen kan appliceras på fastigheterna genom dess historia, placering, funktion och byggnadshöjd.

Stockholms byggnadsordning

Kommunfullmäktige antog den 28 september 2020 Stockholms nya byggnadsordning. Byggnadsordningen är en del av stadens samlade strategier för Stockholms gestaltning och ett kunskapsunderlag som ger stöd för beslutsfattare, utvecklare, arkitekter och en intresserad allmänhet när Stockholm växer och gestaltas. Den beskriver hur Stockholm som stad har vuxit fram historiskt, om stadslandskapets förutsättningar och stadsdelarnas karaktärer. Den innehåller också vägledningar och processtöd för stadens fortsatta utveckling. Inriktningen är att utveckla staden efter samtida förutsättningar med stöd i kunskap om

naturlandskapet och befintlig bebyggelse.

Gladan 5, 6 och 7 är belägen inom inom ett område som i byggnadsordningen kategoriseras som "Tät blandstad" och i vägledningen till detta kapitel anges i korta drag:

Utveckla nya stadsmiljöer med utgångspunkt ur platsspecifika natur- och kulturvärden i alla skalor. Ta stöd i kunskap om den omgivande bebyggelsens karaktär.

Skapa en rumsligt integrerad stad och överbrygga fysiska barriärer så långt som möjligt. Utforma gator och torg utifrån den mänskliga skalan, och bottenvåningar så att stadsrummet aktiveras. Säkerställ att gatututrymmen kan inrymma olika funktioner beroende på gatutyp. Sträva efter balans mellan gestaltning och funktion. Integrera klimat- och kretsloppssmarta lösningar. Utforma byggnader och offentliga rum så de medger flexibel användning och framtida uppdatering.

Fornlämning

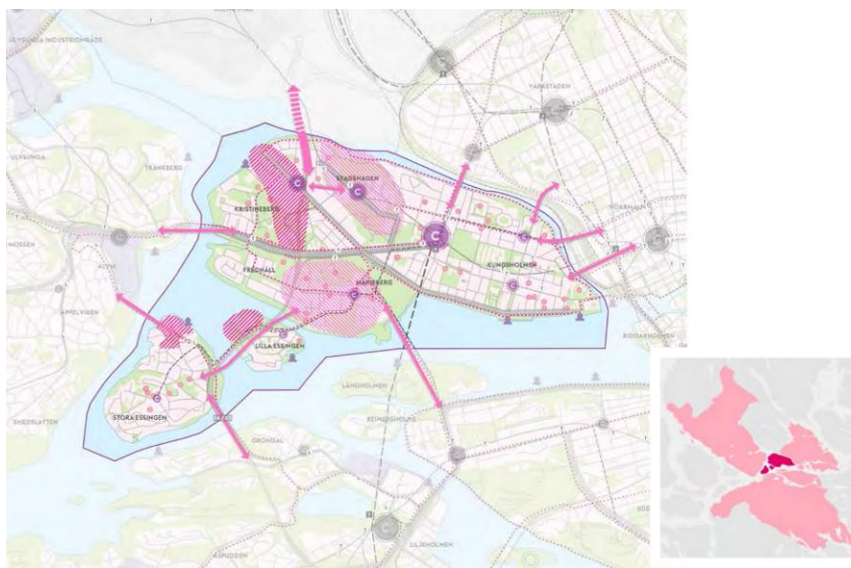
Inga fornlämningar finns registrerade på fastigheterna och de ligger inte i anslutning större fornlämningsområde.

Övriga ställningstaganden

Översiktsplanen

För Stockholm gäller översiktsplan, antagen 2018, som anger att Stadshagen är ett område för stadsutveckling med möjlighet till förtätning. Vid utveckling är det viktigt att bevara och förstärka Stadshagens höjdrygg.

Stadshagen karaktäriseras av att den ligger på en höjdrygg i stadslandskapet. Som namnet antyder tjänade den länge som stadsnära rekreationsområde. Stadsdelen var under början av 1900-talet plats för nödbostäder och präglas idag av sjukhusbebyggelse från olika epoker, bland annat 1930-talets höga skivhus. I Stadshagen pågår omfattande stadsutveckling och området har stora möjligheter till förtätning med en blandning av bostäder, arbetsplatser, parker och service. Idrottsplatsen har en central roll som mötesplats i stadsdelen. S:t Göransgatan kan på sikt omvandlas till en stadsgata av lokal karaktär. Det är angeläget att koppla ihop stenstaden via Stadshagen med nordvästra Kungsholmen. Att bevara och förstärka Stadshagens höjdrygg utgör en utgångspunkt i planeringen. S:t Görans sjukhus fyller en viktig samhällsfunktion för hela staden.

Karta ur Översiktsplanen för Stockholm, antagen 2018.

Stadsutvecklingsområde – omvandling Område som föreslås omvandlas till blandad stadsbebyggelse med bostäder, verksamheter, service, gator, parker, kultur och idrottsytor. Att utveckla de gröna kvaliteterna och säkerställa funktioner som skolor och förskolor, är en viktig del i stadsutvecklingen. Omvandlingen kan innebära helt eller delvis ändrad markanvändning.

Stockholms stadsmuseums klassificering

I Stockholms stad har Stadsmuseet uppdraget att bedöma och peka ut vilka kulturhistoriska värden som finns i staden. Bedömningarna utförs genom en värderingsmetod och resulterar i en gradering av bebyggelsen i olika kategorier.

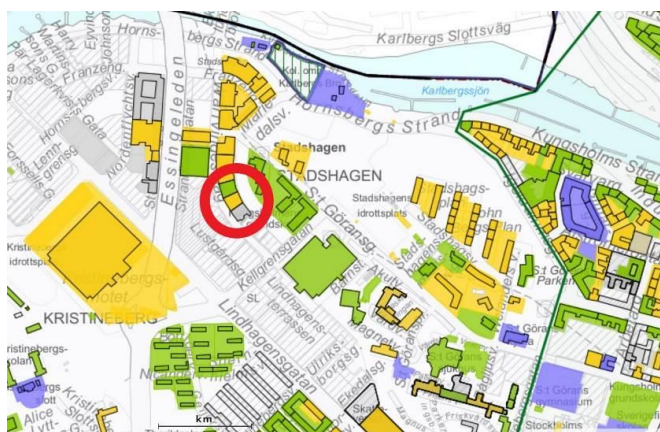
De tre klassificeringar som Stadsmuseet använder sig av är:

- Blått är den högsta klassen och omfattar miljöer som bedöms ha synnerligen höga kulturhistoriska värden.
- Grön klassning innebär också ett högt kulturhistoriskt värde och betyder att miljön bedöms vara särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.
- Gult är den tredje nivån som används vid klassificering. Fastighet markerad med gult på Stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta innebär att miljön bedöms ha positiv betydelse för stadsbilden och/eller ha visst kulturhistoriskt värde.

Fastighet markerad med grått innebär att den inte går att hänföra till någon av ovanstående kategorier det vill säga att den inte bedöms ha tillräckligt höga kulturhistoriska värden.

Det finns även fastigheter markerade med streckade fält vilket betyder att de ännu inte är klassificerade, alternativt att fastigheten är obebyggd. Det kan till exempel handla om bebyggelse som vid klassificeringstillfället varit så ung att det kulturhistoriska värdet ännu inte ansågs möjligt att bedöma. Fastigheter som inte är klassificerade kan ha stora kulturhistoriska värden, även om Stadsmuseet ännu inte tagit ställning till dessa värden.

Området är inventerat och klassificerat av Stockholms stadsmuseum. De tre olika fastigheterna har fått tre olika klassningar, Gladan 5 är gråmarkerad, Gladan 6 är gulmarkerad och Gladan 7 är grönmarkerad. Ingen av de aktuella byggnaderna har den högsta klassningen, blå, som innebär synnerligen kulturhistoriskt värdefull.

Gladan 5 är gråmarkerad, Gladan 6 är gulmarkerad och Gladan 7 är grönmarkerad.

Plan- och bygglagen

De byggnader som är utpekade som gröna eller gula omfattas av Plan- och bygglagens varsamhet och förvanskingsparagrafer.

Ändringar (och flyttningar) av byggnaden ska enligt 8 kap. 17 § Plan- och Bygglagen utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden. Enligt 8 kap. 13 § PBL får byggnaden inte heller förvanskas.

Enligt 8 kap. 14 § ska byggnaden hållas i vårdat skick och underhållas så att dess utformning och de tekniska egenskaper som avses i 4 § i huvudsak bevaras. Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt.

Sammanfattning av Stadshagen och dess historia

Under 1890-talet började stadsutvecklingen ta fart, och området fick mer urbana inslag, ända fram till 1930-talet förblev Stadshagen främst en lantlig del av Kungsholmen. Stadsdelen utvecklades gradvis och många av de äldre industribyggnaderna revs för att ge plats åt bostäder och kontor. Under 1930-till 1960-talet genomfördes flera olika stadsplaner i området, 1938 blev Stadshagen en egen stadsdel. Det var en del av en större indelning av Stockholms stad som skedde vid den tiden för att bättre organisera och administrera staden.

Karta över Stadshagen 1920, området runt Gladorna var då kolonilotter.

En viktig förändring kom på 1960-talet, då många av områdets bondgårdar försvann för att ge plats åt St Görans sjukhus och annan stadsutveckling. Under 1980- och 1990-talen började Stadshagen omvandlas till en tätbebyggd kvartersstad, med fler bostäder, arbetsplatser och service. Det var också då som området började integreras mer med andra delar av Stockholm genom förbättrade kommunikationer.

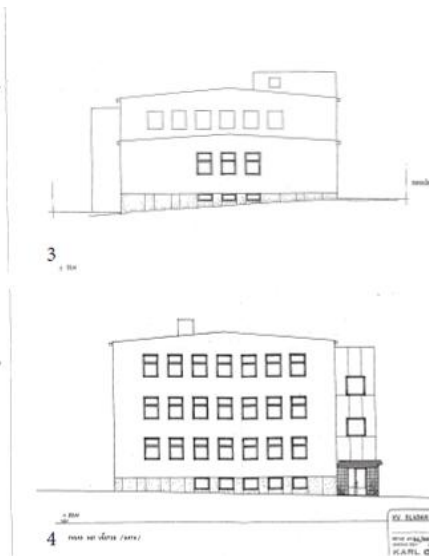
Stadshagen har också genomgått en förändring i sin arkitektur. Ursprungligen dominerades området av låg, funktionell industriarkitektur, ett exempel på detta är byggnaderna längs Warfvinges väg med bland annat Gladan 7 som ritades av den kända arkitekten Ralph Erskine.

På senare år har kvarteren i Stadshagen utvecklas till ett tätbebyggt område med höga hus, blandning mellan kontor, bostäder och butiker.

Stadshagens historia speglar Stockholms stadsutveckling, från lantligt och industribaserat till ett mer urbaniserat och mångfacetterat stadsområde. Det senaste decenniets utveckling har fortsatt att forma stadens siluett och Stadshagen har blivit ett attraktivt område för både boende och företag.

Historik och beskrivning

Gladan 5

Putsad del från 1949, påbyggd del med plåtfasad från 1971.

Nybyggnadsritning 1949, SBKs arkiv, övre ritningen mot parken, den nedre ritningen är mot warfvinges väg.

Historik och uppförande

Nybyggnadsritningarna för Gladan 5 lämnades in 1949, och samma år inleddes byggnationerna. Byggherre var Ackumulator AB Jungner och ritningarna togs fram av Karl G.H. Karlssons Arkitektkontor. Byggnaden uppfördes som industribyggnad för tillverkning och försäljning av verktygsslipmaskiner med tillhörande kontor med en planlösning typisk för sin tid. Ursprungligen innehöll källarplanet verkstäder, omklädningsrum och lunchrum för arbetarna, medan entréplanet och första våningen inrymde verkstäder och kontorsrum för förmannen. På andra våningen, det översta våningsplanet, fanns ritkontor, kontor för ekonomi och inköp, samt en utställningsyta och chefsens kontorsrum med tillhörande väntrum. Denna våning nåddes via ett representativt trapphus, som var mer påkostat än de trapphus som förband verkstadsvåningarna.

Ombyggnationer och förändringar

- **1961:** Den första större ombyggnationen genomfördes då källarvåningen byggdes om för att ge mer ljusinsläpp och utökade utrymmen för omklädning och lunchrum.
- **1971:** En genomgripande förändring genomfördes, där den ursprungliga högdelen byggdes på med tre avtrappande våningar, och lågdelen byggdes på med fem våningar och ett teknikutrymme. Denna tillbyggnad förändrade byggnadens ursprungliga uttryck, som nu blev mer kompakt.
- **1985:** En omfattande ombyggnad av bottenvåningen genomfördes, med typiska för 1980-talet eklektiska inslag. De böljande väggarna och glasbetong gav byggnaden en lekfull karaktär.
- **1994:** Planlösningen för våningarna 1-3 ändrades för att skapa moderna kontor, med en blandning av cellkontor och öppna ytor för kreativa möten. Kapade hörn användes för att ge plats åt växter och skapa en illusion av större öppna ytor.
- **1997:** En brandutrymningstrappa installerades på den södra fasaden.
- **2013:** Byggnaden anpassades för användning som gymnasieskola, vilket innebar ytterligare förändringar av planlösningarna. Cellkontoren slogs ihop för att skapa större undervisningslokaler, anpassade efter skolans behov.

Arkitektur och exteriör

Byggnaden präglas av en kombination mellan den ursprungliga volymen från 1949 och den tillbyggda delen från 1971. I gatumiljön är tillbyggnaden den mest framträdande, med sin avtrappande form som samspelar med andra industribyggnader i området. Den ursprungliga byggnadens putsade fasad, troligen i en ljus kulör, och symmetriska fönstersättning är fortfarande synlig, men upplevs som underordnad den mer dominanta tillbyggnaden.

Tillbyggnaden är utformad med fönsterband som avgränsas av plåtklädda band, vilket ger en mer modern och industriell känsla. Byggnadens sockel är klädd med natursten, och bottenvåningens karaktär varierar beroende på delar av byggnaden. Länkbyggnaden mellan Gladan 5 och 6 har en inskjuten entré, medan resten av bottenvåningen är mer sluten.

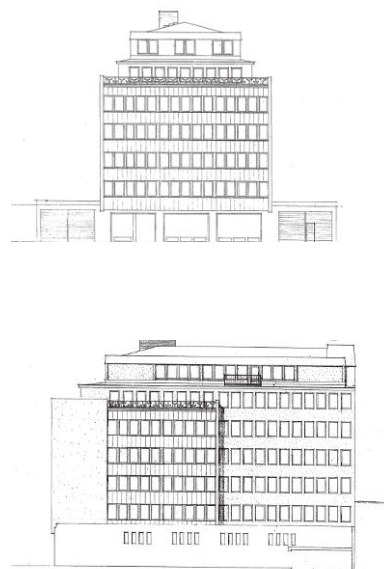
Interiör och förändringar

Interiören i Gladan 5 har genomgått kraftiga ombyggnationer och få originaldetaljer från 1949 återstår. Av de ursprungliga och värdefulla inslagen är det representativa trapphuset på byggnadens östra långsida med sin ursprungliga trappa och trappräcke i smide det enda som är bevarat. Även om tillbyggnaden från 1972 har förändrats invändigt, har vissa strukturella element, såsom den inbyggda industristommen med brädfodrad betong, förblivit synliga på vissa ställen.

Gladan 6

Tidstypiskt utformad fasad med plåtkassetter och puts, uppförd 1959.

Nybyggnadsritningar 1959.

Den övre ritningen visar fasad mot Warfvinges väg, den nedre är den östra långsidan.

Byggnation och tidiga år

Gladan 6 ritades av Rasmussens arkitektkontor, med Kjærsgaard Rasmussen och Björn Jafner som ansvariga arkitekter. Byggnaden uppfördes 1959 på uppdrag av C.W. Carlsson, som var byggherre. Byggprocessen drog ut på tiden och slutbesiktningen genomfördes först 1961.

Gladan 6 uppfördes som en industribyggnad med tillhörande kontor och var för sin tid en typisk byggnad med en funktionell planlösning. Källarplanet innehöll bland annat verkstäder och stora lagerutrymmen för möbler. På entréplanet fanns lager, butik och utställningsyta, samt kontor och lastrum. På plan 1 fanns fotoateljé, mörkerrum och kontorslokaler. De övre våningarna (plan 2 till 5) var huvudsakligen inredda med cellkontor, men varje plan hade även ett mindre lunchrum och pentry. På den översta våningen fanns en stor lägenhet, som bland annat inkluderade två sovrum, matplats, kök, badrum och tvättstuga. Från vardagsrummet gick en dörr ut till en balkong.

Renoveringar och förändringar

Under 1971 genomgick byggnaden en större renovering av fasaderna, troligtvis var det då de vita fasadplattorna tillkom, tidigare var det en putsad yta. År 2000 genomfördes omfattande förändringar av byggnadens planlösning, vilket bland annat innebar att den översta våningen, som ursprungligen var en privat bostad, omvandlades till kontorslokaler.

Redan 1999 hade en ansökan om bygglov för en förbindelsegång mellan Gladan 6

och Gladan 7 lämnats in, men det var först 2004 som ansökan beviljades och byggnationen genomfördes. Ytterligare förändringar skedde 2005 när planlösningen justerades igen, men även då bestod strukturen av cellkontor. År 2008 beviljades bygglov för att ändra lastrummets portar till glasade partier.

En av de mest omfattande förändringarna inträffade 2010, när byggnaden ändrade användning till att hysa förskola och skola. Denna omvandling medförde stora förändringar av planlösningarna för att anpassa byggnaden till sina nya funktioner.

Byggnadens utformning och arkitektur

Gladan 6 uppfördes i en tidstypisk 1950-talsstil, med drag av 1960-tal, och har genom åren behållit många av sina ursprungliga karaktärsdrag. Byggnaden är uppdelad i olika fasadsnitt, där halva byggnaden ut mot gatan är klädd med blåmaljerade plåtkassetter, medan resten är putsad. Vid en senare renovering, kläddes en del av fasaden, som ursprungligen varit putsad, med vita plåtkassetter. Byggnaden är avtrappad uppåt med två indragna våningar. Den nedre takterrassen har ett dekorativt smidesräcke, medan den övre har ett enklare smidesräcke utan dekorativ utformning.

I den del av fasaden som är klädd med blåmaljerade kassetter sitter fönstren tätare än i den putsade delen, som har putspartier mellan fönstren. Fönstren är ursprungliga pivåfönster i teak. Sockeln är klädd med natursten och bottenvåningen är utformad med stora fönster mot gatan. Ursprungligen var entrépartiet väl indraget och skyddat. I samband med pågående renovering byggs entrén om i syftet att skapa en tillgänglig entré som ansluter i gatunivå.

Interiör och struktur

Interiören har genomgått stora ombyggnader, få spår finns kvar av den ursprungliga rumsindelningen från 1959. De båda trapphusen, huvudtrapphuset samt evakueringstrapphuset, har bevarats i sina ursprungliga former. Interiörerna präglas idag av moderna strukturer med moderna material och detaljer, medan industribyggnadens stomme ofta är synlig, ibland med platsguten, brädfodrad betong.

Förändringar i årtal

1971 - Renovering av fasader.

2000 - Gladan 6 genomgick större förändringar med ändrade planlösningar, ändrad användning från bostad till kontor på översta våningsplanet, samt en ny utrymningstrappa på den södra fasaden.

2004 - Redan 1999 lämnades en ansökan om bygglov in gällande en förbindelsegång mellan Gladan 6 och Gladan 7. Det dröjde dock ända till 2004 innan ansökan beviljades.

2005 - Ändring av planlösningen genomfördes även 2005, men strukturen bestod även fortsättningsvis av cellkontor.

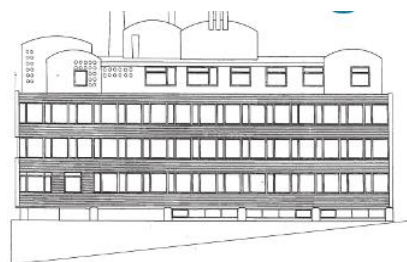
2008 - Bygglov för att ändra lastrummets portar till glasade partier.

2010 - Under 2010 beviljades en rad lov för ändrad användning till förskola och skola. Det medförde större förändring av planlösningarna.

Gladan 7

Fasad mot Warfvinges väg.

Nybyggnadsritningar 1951, den övre visar fasaden mot Warfvinges väg, den nedre visar den östra långsidan.

Långsida fasad mot Gladan 5.

Historik

Byggnaden uppfördes mellan 1951 och 1953 efter ritningar av den brittiske arkitekten Ralph Erskine, på uppdrag av kosmetikföretaget Enequist, Holme & Co. Den är ett tidstypiskt exempel på funktionalism med ett starkt symboliskt uttryck, där Erskine skickligt återspeglar de olika funktionerna genom olika arkitektoniska former. Byggnaden var ursprungligen avsedd för lager, laboratorium och kontor, och de tre funktionerna – administration, produktion och försäljning – uttrycks genom tre tydligt åtskilda huskroppar, bottenplan med garage, mellanplan och takplan. För administrationen användes strikta fönsterband, en internationellt vedertagen kod för kontorsbyggnader. Takets form, med mindre volymer och skulpturala,

konstruktiva element, reflekterar de andra funktionerna.

Gladan 7 har genomgått flera förändringar både på insidan och utsidan, men den ursprungliga karaktären är fortfarande tydligt närvarande. Entré- och trapphallens ursprunglig utformning finns bevarad samt stora delar av den ursprungliga planlösningen på plan 4.

Beskrivning

Byggnaden präglas av Ralph Erskines formstarka gestaltning, där asymmetri och en klar uppdelning mellan bottenvåning, mellanplan och takvåning är framträdande. Fasaden är uppdelad i tydliga fält: de gröna putsade ytorna på gatusidan och i parken samt de eternitklädda fälten på långsidorna mot norr och söder. Fälten bryts upp av fönster i både bandform och som individuella detaljer, vilket ger en dynamik och livfullhet till fasaden.

Bottenvåningen är uppglasad och indragen från gatan, vilket skapar en välkomnande och öppen känsla. Pelarna som bär upp övervåningarna är medvetet formgivna och gör att de övre våningarna verkar sväva över marken. Taket, med sina böljande former och mindre volymer, avslutar byggnaden på ett komplext och genomarbetat sätt. Takets utformning inbjuder inte till vidare påbyggnader eller förändringar.

Byggnadens stomme är av platsgjuten, armerad betong med pelare och stödmurar. Trapphusets och bottenvåningens utformning har en organisk, skulptural karaktär. Den luftiga entréhallen domineras av en svängd trappa, som bärs upp av en betongpelare genom en utkragande konsol. Trappstegen är av marmor och golvet är täckt av cementmosaik. På väggarna finns fem keramiska reliefer av Birger Kaipiainen.

På de övriga våningarna har interiören förändrats, men delar av den ursprungliga strukturen finns bevarad. I hela byggnaden återkommer eklektiska uttryck, där olika typer av kolonner och pelare blandas med bågsegment och andra detaljer. Fasadens mönster återfinns också i den inre gestaltningen, som till exempel i likheterna mellan räcket på takaltanen och trappräcket i huvudtrapphuset. Många originaldetaljer, som dörrar och handtag, finns kvar, även om de ibland flyttats till andra platser. Detta tyder på ett genomtänkt återbruk av material inom byggnaden.

Förändringar i årtal

- **1951**

Bygglov för Gladan 7 inlämnades 1951 och relationsritningarna lämnades in året därpå. Arkitekt var Ralph Erskine och byggherre var Enequist, Holme & Co. Byggnaden uppfördes som en industribyggnad med tillhörande kontor med följande planlösning:

- Källarplanet innehöll panncentral, skyddsrum och lager.
- Entréplanet rymde inlastning, expedition, giftrum, samt separata omklädningsrum för män och kvinnor. På detta plan fanns även ett mindre kök, matsal för medarbetare och en matsal för gäster. Vidare fanns toaletter och kapprum.

- Plan 1 innehöll mindre omklädningsrum för män och större för kvinnor, laboratorium, pudertillverkning, tillverkningsytor, rum för essenser samt en mindre lägenhet.
- Plan 2 användes för cellkontor.
- Plan 3 innehöll lager, kontor för ekonomiavdelningen samt ett sammanträdesrum.
- Plan 4 var avsett för kontor för direktör, disponent, försäljningschef och inköpschef, samt expedition, ordermottagning och fakturering.
- **1962**
Plan 1 byggdes om för att möta förändringar i produktionen. Samtidigt byggdes Plan 2 om för att skapa fler cellkontor.
- **1986**
I april 1986 beviljades bygglov för ombyggnad av Plan 1. Den tidigare tillverkningsytan omvandlades till kontor, utställningsyta, konferensrum och ett centralt pausrum med pentry.
- **1996**
Lägenheten på Plan 1 byggdes om till kontor. Samtidigt utökades antalet cellkontor på våningsplanet.
- **2007**
Bygglov beviljades för att byta ut de gamla inlastningsportarna mot nya glasdörrar.
- **2008**
Vid förändringen av byggnadens användning från kontor till skola genomfördes omfattande ändringar av planlösningarna på nästan alla våningsplan. Endast Plan 4 som ursprungligen innehöll kontor för direktör, disponent, försäljningschef och inköpschef behöll i stort sett sin ursprungliga planlösning.

På fotot syns det tydligt att fönstren ursprungligen hade en mörkare kulör än eternitplattorna. Färgsättning förstärker byggnadens arkitektoniska kvaliteter och bör återställas vid kommande renovering.

Den lägre byggnaden till höger var ursprungligen mörkare än huvudbyggnaden.

Entréhallens ursprungliga utformning.

Entréhallens utformning är välbevarad från uppförandetiden.

Kulturhistoriskt värde

Sammanfattningsvis kan de kulturhistoriska värdena kopplas till byggnadens historiska utveckling, den industriella kontexten, materialval och byggnadsteknik, samt förändringarna i interiören som speglar förändrade behov och stilar över tid.

Gladan 5

Byggnadens historik och arkitektoniska värde

Byggnaden har genomgått omfattande ombyggnationer, där tillbyggnaden från 1972 idag dominerar det arkitektoniska uttrycket. På grund av dessa förändringar bedöms byggnadens arkitektoniska värde som lågt. Den ursprungliga byggnadens fasader, de tre nedre putsade våningsplanen, som enligt en tidig gestaltningsskiss hade en ljusare kulör, ger en intressant historisk dimension. Dessa spår av förändring ger insikter om hur byggnaden har utvecklats över tid och reflekterar de estetiska och funktionella preferenser som rådde när byggnaden uppfördes.

Tillbyggnaden, med sina fönsterband och plåtklädda sektioner, representerar ett mer modernistiskt formspråk och speglar samtidigt den tekniska utvecklingen inom byggandet mellan 1949 och 1972.

Byggnadens relation till omgivningen

Gladan 5 ansluter, genom sin trappande gatufasad, till de övriga industribyggnaderna längs Warfvinges väg med liknande avtrappande fasad. Trots att byggnadens gestaltning inte motsvarar den ursprungliga utformningen, bedöms den ha ett miljöskapande värde som en del av den äldre industriarkitekturen i området.

Som en industribyggnad har Gladan 5 genomgått flera förändringar för att anpassas till nya produktionsbehov. Ombyggnaden 1971, då byggnaden byggdes om till kontorsbyggnad, gör att byggnaden idag är en viktig del av områdets industrihistoria, särskilt med tanke på dess ursprungliga funktion.

Byggnadens förändring och kulturhistoriska betydelse

Den ursprungliga byggnadens volym och tillbyggnaden från 1972 speglar en tydlig förändringsprocess, vilket ger en intressant bild av byggnadens utveckling över tid.

Kulturhistoriskt sett är detta av betydelse, då byggnaden representerar en tidig industriell stil som senare modifierades för att anpassa sig till nya funktionella krav.

Visuellt samspel med omgivningen

Tillbyggnadens avtrappande form samspelar väl med de övriga industribyggnaderna i närområdet, vilket tyder på att byggnaden en gång var en integrerad del av ett större industrilandskap. Denna visuella koppling förstärker byggnadens miljöskapande värde och återspeglar områdets industrihistoriska betydelse.

Materialval och tekniska detaljer

Den ursprungliga byggnadens fasader var putsade, och sockeln var av natursten, vilket återspeglar en gedigen och traditionell byggteknik. Tillbyggnaden från 1972, å andra sidan, har fönsterband och plåtklädda sektioner, vilket ger ett intryck av modernisering och teknisk utveckling. Materialvalet (puts, natursten och plåt) återspeglar de olika tidsperioderna som byggnaden genomgått, där puts och natursten är typiska för äldre byggnader och plåt är förknippat med senare tiders industriella byggande.

Autenticitet och förändring

Med tanke på de omfattande ombyggnationerna är det endast fasader, stomme och några få detaljer i trapphuset som bevarats från den ursprungliga byggnaden. Därmed bedöms byggnaden ha en låg grad av autenticitet. Interiören har också genomgått stora förändringar, och få originaldetaljer från 1949 finns bevarade. Dock finns ett representationstrapphus kvar från den ursprungliga byggnadens tid, vilket antyder att vissa funktionella och estetiska värden fortfarande bevaras.

Tillbyggnaden från 1972 har även den genomgått förändringar, vilket speglar hur byggnader anpassas och förändras över tid för att möta nya behov och tekniska krav. Detta är en viktig aspekt av byggnadens historia och återspeglar den dynamiska processen av anpassning till nya tider och funktioner.

Värdebärande byggnadsdelar

Byggnadens kulturhistoriska värden återfinns i nedan beskrivna byggnadsdelar:

- Ursprungliga byggnadsvolymen från 1949 med putsade fasader, symmetrisk fönstersättning och sockel av natursten (Bild 1 och 2)
- Påbyggnaden från 1971 innehåller ett begränsat arkitekturhistoriskt samt ett pedagogiskt värde som visar på utvecklingen i arkitekturen
- Representationstrapphuset på östra fasaden

Bild 1 och 2. Byggnadens två olika tillkomsttider är väl synliga i fasaden, ursprunglig del av puts, tillbyggnad från 1970-talet i tidstypisk plåt.

Gladan 6

Exteriör och Arkitektur

Byggnaden har en tidstypisk utformning från slutet av 1950-talet, präglad av den efterkrigstida funktionalismens och modernismens ideal. Den blå emaljerade plåten, den putsade fasaden och det enkla uttrycket är alla exempel på tidens strävan efter både effektivitet och estetisk stil. Byggnadens fasad reflekterar en tid då funktion och rationalitet stod i fokus, men där det också fanns plats för estetiska inslag.

Strukturen och fönsterplaceringen ger en känsla av funktionalitet och minimalistisk design, vilket var typiskt för denna period. Exempelvis skapar de symmetriskt placerade fönstren ett ordnat och rationellt intryck, ett kännetecken för modernistisk arkitektur. Det blå emaljerade plåten mellan fönsterbanden är en tydlig och tidstypisk detalj som signalerar modernitet och industrialism.

Även om byggnaden har genomgått förändringar och många originaldetaljer förlorats, bär den på viktiga exempel på 1950-talets byggnadskultur. Fasaden och dess materialval, putsade fasader, emaljerade plåtkassetter och teakfönster, ger byggnaden ett arkitektoniskt värde och förmedlar den funktionalistiska stil som var dominerande på den tiden.

Socialt och Historiskt Sammanhang

Byggnaden ligger längs Warfvinges väg, tillsammans med flera andra industribyggnader från 1940-, 50 och 60-talet, vilket ger den ett starkt miljöskapande värde. Som en del av den äldre industribebyggelsen som innehöll lättindustri eller mindre tillverkning, bidrar byggnaden till att skapa en känsla av områdets historiska funktion och karaktär. Den naturstensklädda sockeln ger byggnaden en viss tyngd och stabilitet, vilket var ett vanligt stilgrepp för att markera byggnadens fundament. Det skyddade entrépartiet är ett uttryck för funktionalismens inflytande på både praktisk användning och byggnadens användarvänlighet.

Byggnadens indragna och väl skyddade entré återspeglar även den tidsperiodens fokus på funktionalitet och säkerhet, ett typiskt drag för många offentliga och industriella byggnader från efterkrigstiden. I samband med pågående renovering byggs entrén om för att skapa en tillgänglig entré i nivå med gatan.

Interiörens Förändringar

Interiören har genomgått stora förändringar och få av de ursprungliga detaljerna från byggnadens uppförande 1959 finns kvar. Detta är ett vanligt fenomen i byggnader från denna period, där förändrade funktionella behov och renoveringar har påverkat den ursprungliga karaktären. Trots detta har vissa detaljer, främst i trapphuset, bevarats och ger en inblick i byggnadens ursprungliga design och tidsperiodens arkitektur.

Material och Byggteknik

Byggnadens användning av industribyggnadsstomme och brädfodrad betong är representativ för den tidens byggteknik och materialval. Betongen ger byggnaden en industrialiserad känsla, typisk för funktionalistiska byggnader, och visar på den moderna byggteknik som användes i slutet av 1950-talet. Denna konstruktion ger byggnaden både stabilitet och karaktär, samtidigt som den reflekterar en era präglad av funktionalitet och ny teknik.

Sammanfattningsvis bär byggnaden på betydande exempel på 1950-talets arkitektur och byggnadskultur, trots att många av de ursprungliga detaljerna har förändrats eller förlorats. Den fortsätter att representera ett viktigt arkitektoniskt och historiskt arv, som ger en inblick i både den tidens byggteknik och designideal.

Värdebärande byggnadsdelar

Byggnadens kulturhistoriska värden återfinns i nedan beskrivna byggnadsdelar:

- Fasadernas uppdelning mellan blåemaljerade plåtkassetter samt putsade partier, bild 1.
- Byggnadens genomarbetade senfunktionalistiska stil med både rationella samt dekorativa inslag såsom balkongräcke av smide samt emaljerade plåtkassetter, bild 2.
- Symmetriska fönstersättningen med fönsterband, ursprungliga pivåfönster av teak, bild 4.
- Indragen våning med takterrasser med dekorativt smidesräcke, bild 1.
- Sockelvåning av mörk natursten samt indragen entré med ljusa stenplattor på väggarna, bild 3.
- Koppartakets utformning med neddragen kant, bild 1.
- Huvudsakligen bevarat huvudtrapphus med trappa av terrazzo, dekorativt

räcke och formgjutna betongväggar samt evakueringsstrapphus med kalkstenstrappor och dekorativt smidesräcken, bild 5.

Bild 1 och 2. Långsidans fasad är uppdelad i en putsad del och en del med blåmaljerade plåtkassetter. Den översta våningen är indragen och klädd med koppartak.

Bild 3 och 4. Indragen entré med entrédörr av teak. Blåmaljerade plåtkassetter och fönsterband av teak.

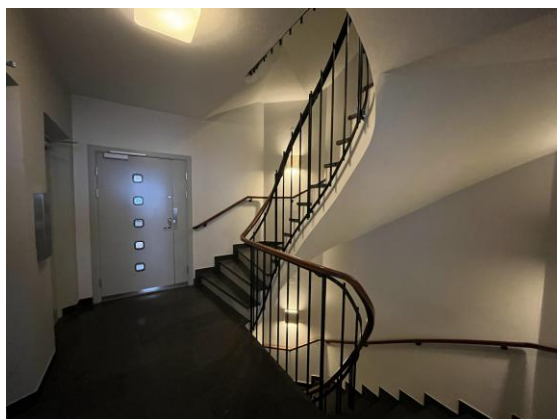

Bild 5. Ursprungligt trapphus med trappa och golv av kalksten, trappräcke av

smide med handledare av lackat trä.

Gladan 7

Sammanfattning

De kulturhistoriska värdena i den här byggnaden omfattar både arkitektoniska och tekniska innovationer, samt en stilistisk medvetenhet som binder samman exteriör och interiör. Byggnaden är ett exempel på Ralph Erskines unika bidrag till modernistisk arkitektur och visar på en genomtänkt användning av material, form och funktion.

Byggnaden reflekterar modernistiska ideal genom sina funktionella och estetiska drag. Ralph Erskine som arkitekt ger byggnaden ett starkt kulturellt och historiskt sammanhang, och genom sina formella uttryck – asymmetrisk symmetri, användning av moderna material, samt det innovativa taket – är byggnaden ett exempel på en tidsperiod där arkitekturen började distansera sig från traditionella stilar och istället fokuserade på individens behov och den funktionella användningen av rummet.

Byggnaden är en representant för en tidsperiod då arkitektur och stadsplanering började fokusera mer på mänskliga och sociala aspekter, samtidigt som den reflekterar ett teknologiskt och estetiskt skifte i hur man såg på byggnadens form och material.

Ralph Erskines Arkitektoniska Gestaltning

Ralph Erskine är en betydande arkitekt, känd för sin humanistiska och funktionalistiska arkitektur som präglades av en stark individuell stil. Erskine var aktiv under 1900-talets senare hälft och var en del av rörelser som fokuserade på socialt ansvarstagande i arkitektur, vilket ger byggnaden ett kulturellt värde genom att reflektera ett skifte i hur man såg på bostadsbyggande och stadsplanering.

Asymmetrisk Symmetri

Asymmetrisk symmetri är en viktig estetisk princip som ofta återkommer i modernistisk och funktionalistisk arkitektur, där man strävar efter balans utan att strikt följa traditionella symmetriska mönster. Detta skapar en dynamik i byggnadens form och uttryck, vilket är typiskt för modernistiska strömningar. Denna formgivning är inte bara estetiskt intressant utan speglar också ett förhållningssätt där arkitekturen inte längre följer strikt klassiska traditioner utan

söker sig mot nya, mer uttrycksfulla sätt att definiera rymd och form.

Tydlig Uppdelning av byggnaden

Byggnadens uppdelning i bottenvåning, mellanliggande våningar och takvåningar är en formmässig strategi som både reflekterar modernistiska ideal om funktionalitet och ger byggnaden ett tydligt och läsbart uttryck. Att dela upp byggnaden på detta sätt kan också ses som en hänsyn till stadsbilden, där olika delar av byggnaden förhåller sig till omgivningen på olika sätt.

Rester av ursprunglig planlösning, exempelvis arkivrum och våtgrupper i våningsplanens mitt med rundade hörn samt kontorsrum med välvda tak och betongglasdekorationer finns bevarad på plan 4.

Materialval och Färg

Användningen av gröna putsade ytor och eternit ger byggnaden en tydlig karaktär och kopplar den till den tidens materialutveckling, där nya, funktionella material började användas i byggnader för att ge hållbarhet och estetisk variation. Den gröna putsen kan kopplas till naturen, vilket ger en harmonisk relation till den omgivande miljön, medan eterniten kan ha en modern och industriell känsla, vilket är typiskt för arkitektur från 1950-talet. Då byggnaden uppfördes var det mer natur i området varför kopplingen till naturen var starkare. Den ursprungliga färgsättningen med mörkare fönsterfärg förstärkte byggnadens arkitektoniska kvaliteter och bör återställas vid kommande renovering.

Fönsterplacering och Detaljer

Fönstren är både bandfönster och solitära utsmyckningar, vilket ger fasaderna en viss rytm och variation. Bandfönster är ett typiskt modernistiskt drag som betonar ljus och luftflöde, samtidigt som den solitära placeringen av vissa fönster ger byggnaden ett uttrycksfullt, nästan konstnärligt utseende. Denna fönsterplacering och fasaddetaljering är viktiga eftersom de påverkar hur byggnaden uppfattas, både på avstånd och i detalj.

Komplex Takgestaltning

Böljande takformer på mindre volymer är ett intressant exempel på hur byggnaden slutar i en mjuk, dynamisk form. Detta kan ses som ett sätt att avsluta byggnaden på ett sätt som inte bara är funktionellt utan också estetiskt tilltalande. Takets form kan också symbolisera en vilja att bryta mot traditionella taktyper och skapa något mer

individuellt och lekfullt, vilket var typiskt för många arkitekter på 1900-talet som ville skapa nya uttryck och inte bara följa etablerade normer.

Förhållandet till Stadsbilden

Entrén är indragen från gatan, vilket gör att byggnaden inte dominerar utan snarare samspelar med omgivningen. Detta är ett uttryck för ett mer ödmjukt förhållningssätt till stadsbyggnad, där byggnaden inte strävar efter att vara det mest påtagliga i stadsbilden, utan snarare skapa en harmonisk relation till sin omgivning.

Entréhallens skulpturala utformning

Entréhallen och trapphuset har bevarat mycket av den ursprungliga utformningen. Trapphusets och bottenvåningen har en organisk, skulptural karaktär med den svängda trappan med trappsteg av marmor samt det karakteristiska golvet av cementmosaik.

Värdebärande byggnadsdelar

Byggnadens kulturhistoriska värden återfinns i nedan beskrivna byggnadsdelar:

- De tydligt uppdelade byggnadsvolymerna, bottenvåning, mellanliggande våningar och takvåningar och dess skulpturalt formgivna pelare, bild 1 och 2.
- Takets modernistiska utformning med välvda tak på fläkttrum och maskinrum samt dekorativt betongräcke vid takterrassen, bild 4 och 5.
- Putsfasader uppdelade i olika kulörer samt eternitskivornas form och struktur, bild 2, 4 och 5.
- Fönstersättningen, den fria fönstersättningen i gatufasad samt fönsterbanden på långsidorna. Ursprungliga träfönster finns bevarade, ursprungligen var de trärena, bild 4.
- Indragen snedställd entré med stora glastrutor med järnprofil samt entrédörr av trä, bild 3.
- Indragen lågdel med garageportar (ej ursprungliga) och pelare, bild 1.
- Entréhallens utformning med dess skulpturala trappa med betongpelare och utkragande konsol, trappsteg av marmor samt trappräcke av teakhandledare

och vadersystem (befintlig vajer är dock sentida). Väggmaterial av betongliknande material. Golv av cementmosaik i entréhallen, terrazzo högre upp i trapphuset. Konstnärlig dekoration i form av keramiska reliefer av Birger Kaipiainen. Ursprunglig armatur och radiatorer, bild 6 och 7.

- Rester av ursprunglig planlösning, exempelvis arkivrum och våtgrupper i våningsplanens mitt med rundade hörn samt kontorsrum med välvda tak, rundade hörn samt betongglasdekorationer på plan 4, bild 8 och 11.
- Ursprungliga dörrblad med handtag samt ursprungliga fönster och fönsterbänkar av mörk natursten, bild 10.
- Taklanterniner med rundade hörn, bild 9.

Bild 1 och 2. Byggnaden är uppdelad i flera olika byggnadsvolymer.

Bild 3 och 4. Byggnaden har ett indraget entréparti med dekorativa pelare. Långsidans fasader är klädda med eternitplattor.

Bild 5

Dekoratív betongräcke vid takterrassen.

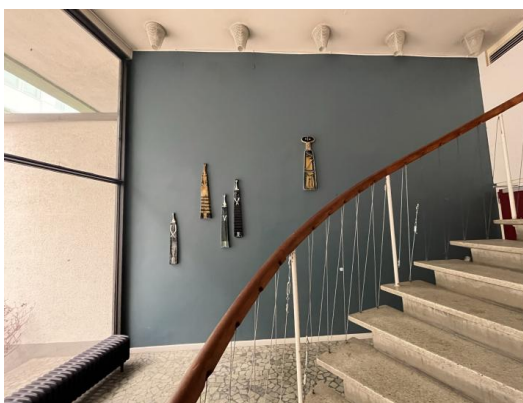

Bild 6 och 7. Entréhallens ursprungliga utformning med golv av stenmosaik, svängd trappa av marmor samt dekorativt räcke är huvudsakligen bevarad.

Bild 8 och 9. Kontorsrum med välvt tak och betongglasdekorationer, lanternin med rundade hörn, plan 4.

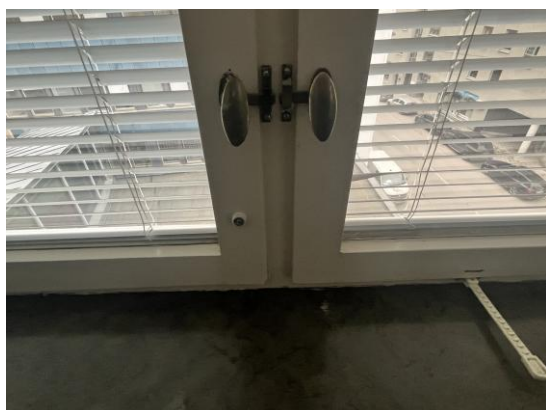

Bild 10 och 11. Ursprungliga träfönster med beslag samt fönsterbänkar av mörk sten är bevarade. Rester av ursprunglig planlösning med arkivrum/våtrumsgrupper med rundade hörn finns bevarad på plan 4.

Känslighet/tålighet

Känslighet och tålighet hos en kulturmiljö är tätt sammanfogade med miljöns kulturhistoriska värde. Generellt medför ett högre kulturhistoriskt värde högre känslighet, dock är begreppen inte synonyma utan i analysen av känslighet och tålighet vägs även bevarandemotiv och hotbild in. Bevarandemotiv utgörs av det kulturhistoriska värdet sammanvägt med sällsyntheten. Sällsyntheten bedöms utifrån ett nationellt, regionalt och lokalt perspektiv. Hotbilden, eller bedömningen av förändringstrycket i en kulturmiljö, kan i ett första steg analyseras förutsättningslöst, frikopplat från eventuella förändringsförslag eller utvecklingsvisioner. Men för att korrekt kunna bedöma konsekvenser för kulturmiljön bör förändringsförslagen specificeras. Känslighets-/tålighetsanalysen utgör ett hjälpmedel att bedöma en relativ tålighet mot förändringar i för en befintlig byggnad, kvarter eller för en miljö. Graderingen sker i en tregradig skala med hjälp av begreppen:

- Mycket känslig
- Känslig
- Tålig

Analys av kv Gladan 5, 6 och 7

Gladan 5 är kraftigt ombyggd och bedöms därmed som tålig i förhållande till förändring. Att utveckla byggnaden vidare med ändrad användning och förändrat formspråk är möjligt utan att dess kulturhistoriska värde påverkas negativt. Omvandlingen bör utföras med stor anpassning till området vad gäller material, formspråk, färgsättning och skala.

Gladan 6 har ett tydligt formspråk från slutet av 1950-talet. Vissa förändringar har skett genom åren, bland annat har de vita plåtkassetterna på långsidorna ut mot gatan tillkommit. Byggnaden bedöms som robust men är samtidigt känslig för förändringar som inte är anpassade efter den mycket tidstypiska arkitektur som byggnaden har.

Exteriören på Gladan 7 är välbevarad och unik i sitt slag, att förvalta ursprungsgestaltningen är mycket viktigt för att byggnadens kulturhistoriska värden skall bevaras. Stor omsorg skall läggas vid att de förändringar som sker skall anpassas till den ursprungliga byggnaden. Ursprungliga eternitplattor kommer på grund av dess innehåll av asbest bytas ut i samband med planerad renovering. Eternitplattorna bör ersättas med en platta som liknar den ursprungliga plattan vad gäller storlek, form och kulör. Gladan 7 är mycket känslig för förändring.

Interiört finns endast trapphus bevarade av den ursprungliga planlösningen i Gladan 5 och 6. Dessa är mycket viktiga att bevara för att byggnadens ursprung fortfarande skall vara avläsbart. I Gladan 7 finns förutom trapphus även den ursprungliga planlösningen delvis bevarad på plan 4, inom Gladan 7 finns även fönster, fönsterbänkar, dörrblad bevarade. Dessa ursprungliga delar av interiören är mycket känsliga för förändring och bör bevaras i sin helhet.

Konsekvensanalys kring ändrad användning av Gladan 5, 6 och 7

Kvarteret Gladan är ett område av stor historisk och arkitektonisk betydelse. Byggnaderna inom kvarteret representerar olika epoker och stilar och utgör viktiga vittnesbörd om Stadshagens industriella utveckling. Syftet med denna antikvariska konsekvensanalys är att bedöma hur en förändrad användning av byggnaderna

påverkar deras kulturhistoriska värden samt att identifiera åtgärder för att minimera negativa effekter.

Området omfattar byggnader med betydande arkitektoniska och samhällshistoriska värden. Exteriörer och vissa interiöra detaljer, såsom exempelvis trapphus och delvis bevarade planlösningar, uppvisar höga bevarandevärden och bidrar till områdets unika karaktär.

Sammanfattning av tidigare förändringar

Gladan 5

1949

Byggnaden uppfördes som industribyggnad med för sin tid typisk planlösning: Källarplanet innehöll verkstäder, omklädningsrum och lunchrum för arbetarna. Entréplanet och plan 1 innehöll verkstäder och kontorsrum åt förmannen.

Plan 2 innehöll ritkontor samt kontor för ekonomi och inköp, här fanns även en utställningsyta samt chefs kontorsrum med tillhörande väntrum.

1961

Den första större ombyggnationen skedde 1961 då källarvåningen byggdes om för att utöka lunchrummet samt utrymmen för omklädnad.

1971

Den ursprungliga lågdelen byggdes på med fem våningar och ett teknikutrymme.

1985

Det som i ritningarna benämns som bottenvåningen byggdes om på ett för 1980-talet mycket typiskt sätt. Arkitekturen på 1980-talet var ofta eklektisk med lekfulla former vilket kommer till uttryck i de böljande väggarna med glasbetong.

1994

En större ombyggnation av plan 1-3 genomfördes för att skapa 1990-talets moderna kontor: cellkontor med vissa öppna ytor för kreativa möten.

2013

Ett tidsbegränsat bygglov för ändrad användning från kontor till gymnasieskola beviljas, cellkontoren slogs ut och ersattes av större undervisningslokaler

Gladan 6

1959

Byggnaden uppfördes som industribyggnad med för sin tid typisk planlösning:

Källarplanet innehöll, förutom verkstäder, utrymmeskrävande möbellager.

Även entréplanet innehöll lager, där fanns även butik och utställningsyta samt kontor och lastrum.

På plan 1 tr fanns en fotoateljé med mörkerrum, kontorslokaler samt ett mindre fikarum.

Plan 2, 3 och 4 tr hyste kontorslokaler med cellkontor. På varje våningsplan fanns ett minde lunchrum med pentry.

Även plan 5 tr var indelad i cellkontor, men här fanns även ett större styrelserum.

I den översta våningen delades ytan mellan fläktrum, kontor och en större lägenhet med två sovrum, matplats, kök, badrum och separat tvättstuga. Från vardagsrummet fanns utgång till en balkong.

1971

Renovering av fasader, de vita plåtkassetterna tillkom troligtvis vid den här renoveringen.

2000

Ändrad användning från bostad till kontor på översta våningsplanet, samt en ny utrymningstrappa på den södra fasaden.

2004

En förbindelsegång mellan Gladan 6 och Gladan 7 tillkom.

2005

Ändring av planlösningen genomfördes, men strukturen bestod även fortsättningsvis av cellkontor.

2008

Bygglov för att ändra lastrummets portar till glasade partier.

2010

Under 2010 beviljades en rad lov för ändrad användning till förskola och skola. Det medförde större förändring av planlösningarna, kontorsrum slogs ihop för att få till större undervisningsrum.

Gladan 7

1951

Byggnaden uppfördes som industribyggnad med planlösning enligt följande:

Källarplanet innehöll panncentral, skyddsrum och lager.

Entréplan rymde inlastning, expedition, giftrum, separata omklädningsrum för män och kvinnor. På samma plan fanns även ett mindre kök, matsal för medarbetare samt matsal för gäster. I anslutning till matsalen fanns toaletter och kapprum.

Plan 1 hade ett mindre omklädningsrum för män och större för kvinnor. På detta plan fanns laboratorium, pudertillverkning, tillverkningsytor, rum för essenser samt en mindre lägenhet.

Plan 2 användes för cellkontor.

Plan 3 innehöll lager, kontor för ekonomiavdelningen samt ett sammanträdesrum.

Plan 4 innehöll kontor för direktör, disponent, försäljningschef och inköpschef. Där fanns även en expedition, ordermottagning och fakturering.

1962

Plan 1 byggdes om för att möta förändringar i produktionen. Samtidigt byggdes plan 2 om, för att möjliggöra fler cellkontor.

1986

Bygglov beviljas för ombyggnad av plan 1, tillverklingsytorna ersätts av kontor, utställningsyta, konferensrum och ett centralt pausrum med pentry.

1996

Lägenheten på plan 1 byggdes om till kontor. Samtidigt utökades antalet cellkontor på våningsplanet.

2007

Ansökan beviljas för att byta ut inlastningsportarna mot nya glasdörrar.

2008

Den ändrade användningen från kontor till skola innebar omfattande ändringar av planlösningarna på plan 1-3. Endast plan 4 lämnas med näst intill ursprunglig planlösning.

Planerade förändringar i Gladan 5, 6 och 7

Byggnaderna har under årens lopp byggts om från industri- och tillverkningslokaler med kontor till mer renodlade kontorsbyggnader för att sedan under 2000-talet åter byggas om och anpassas till förskola och skolverksamhet. Cellkontor har slagits samman till undervisningssalar i alla tre byggnaderna.

De nu aktuella förändringarna innebär att Gladan 5 förses med nya fasader samt att Gladan 6 och 7 restaureras och till stor del bevarar sina ursprungliga exteriöra utformningar. Omgestaltningen av Gladan 5:s fasad kommer att ta sin utgångspunkt både i den ursprungliga byggnadens arkitektur och sammanhanget inom västra Kungsholmens industrihistoria med ett modernt formspråk.

Gladan 5 och Gladan 6 kommer att kopplas samman genom en gemensam sockelvåning med ytor väl lämpade för en mängd olika typer av innehåll som restaurang, showroom, butik, gym, galleri.

Gladan 6 kommer att genomgå en restaurering där de ursprungliga fasadmaterialet omhändertas. De blå plåtkassetterna tas ner, blästras och emaljeras med ursprunglig kulör, för att sedan återmonteras. Putsade fasadytor knackas ner där behov finns, lagas i och avfärgas i tidsenliga kulörer. Ursprungliga fönster ersätts med liknande fönster med samma storlek på karm och båge.

Gladan 7 kommer att restaureras så att dess ursprungliga utformning bevaras i mycket hög grad. De ursprungliga eternitskivorna kommer dock behövas bytas ut på grund av dess asbestinnehåll.

Konsekvensanalys

Stadshagens utveckling

Stadshagen präglades från 1940-talet av låg, funktionell industriarkitektur, där byggnaderna längs Warfvinges väg är tydliga exempel på områdets historiska utveckling. Områdets historia speglar Stockholms stads förvandling från ett lantligt och industribaserat område till ett urbaniserat och mångfacetterat stadsområde. Under senare år har Stadshagen utvecklats till ett tätbebyggt område med höga hus och en blandning av kontor, bostäder och butiker.

Planförslagets innebörd

Det aktuella planförslaget föreslår en ändring av byggnadernas användning i

detaljplanen, från industri till kontor och centrumändamål. Centrumändamål möjliggör en mängd olika verksamheter som tidigare inte funnits i byggnaderna. Särskild hänsyn behöver tas för att integrera de nya verksamheterna på ett sätt som inte äventyrar byggnadernas kulturhistoriska värden. En balanserad avvägning mellan anpassning och bevarande är avgörande för en hållbar förändring ur kulturhistoriskt perspektiv.

Kulturhistoriska effekter

En förändring av användningen kan medföra både positiva och negativa effekter:

- **Positiva effekter:** Om den nya användningen vårdar byggnadens materiella värden, såsom arkitektoniska detaljer och dess ursprungliga karaktär, kan de kulturhistoriska värdena bevaras eller förstärkas.
- **Negativa effekter:** Om omfattande förändringar sker i byggnadens ursprungliga utformning, material eller funktion kan de kulturhistoriska värdena påverkas negativt. Sambandet mellan byggnadens immateriella och materiella värden, samt kontinuiteten i dess användning, är särskilt viktigt för att stärka autenticiteten.

Ombyggnadens möjligheter och risker

Eftersom byggnaderna redan genomgått omfattande invändiga ombyggnader är det möjligt att genomföra planerade åtgärder utan att påverka deras kulturhistoriska värden negativt. I vissa fall, som vid återskapandet av kontorsrum, kan förändringarna till och med vara positiva.

Gladan 5 och dess förändringar

Förslaget innebär också att byggnaden Gladan 5 får ett modernt formspråk genom nya fasader, vilket kan förändra områdets arkitektoniska uttryck. Moderna material och metoder kan skapa en obalans mellan det ursprungliga och det nytilkomna, vilket riskerar att förlora autenticitet.

För att undvika detta bör omvandlingen av Gladan 5 utföras med:

- Anpassning av material, formspråk, färgsättning och skala.
- Användning av traditionella material och metoder för att harmonisera de nya elementen med det ursprungliga utförandet och framhäva byggnadernas historiska lager.

Slutsats

Att omvandla äldre byggnader till modern arkitektur kan skapa värden om det sker med omsorg och respekt för byggnadens historiska karaktär. De föreslagna förändringarna medför både risker och möjligheter. Genom noggrann planering och prioritering av hållbara och estetiska lösningar kan negativa konsekvenser minimeras.

Om rekommendationerna följs kan kvarteret Gladan anpassas till nya användningsområden utan att dess unika karaktär går förlorad.